

ROČNÁ SPRÁVA DOBROČSKÝ PRALES ZA ROK 2017¹

Štát: Slovenská republika
Názov územia: Národná prírodná rezervácia DOBROČSKÝ PRALES

Rok a počet rokov, odkedy je udelený alebo opätovne udelený Európsky diplom pre chránené územia:

Rezolúcia CM/ResDip(2012)11 o opätovnom udelení Európskeho diplomu Národnej prírodnej rezervácii Dobročský prales (Slovensko) prijatá na 1 146. zasadnutí Výboru ministrov dňa 20. júna 2012, platná do 18. septembra 2018 (ďalej rezolúcia č.2012)11²)

Ústredný správny orgán:

Názov: Ministerstvo životného prostredia SR
sekcia ochrany prírody a tvorby krajiny
Adresa: Nám. E. Štúra 1
812 35 Bratislava 1, Slovenská republika
Tel.: +421-2-59 56 22 11
Fax: +421-2-59 56 24 77
e-mail: jana.durkosova@enviro.gov.sk (kontaktná osoba)
www: <http://www.enviro.gov.sk>

Orgán zodpovedný za manažment:

Názov: Štátna ochrana prírody SR
Adresa: Tajovského 28B
974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika
Tel.: +421 48 472 20 26
Fax: +421 48 472 20 36
e-mail: eva.turcerova@sopsr.sk
www: <http://www.sopsr.sk>

¹ obdobie 1. september 2016 – 31. august 2017

² Pôvodná rezolúcia č. (2003)6 a následne rezolúcia č. (2008)19

1. Podmienky

Nasledujúca podmienka je stanovená Rezolúciou č. (2012)11:

- *Pokračovať v procese premeny človekom pozmenených lesov na poloprirodzené lesy, hlavne v ochrannom pásme NPR Dobročský prales, v súlade s programom starostlivosti.*

Proces premeny človekom pozmenených lesov v ochrannom pásme Dobročského pralesa (zóna B) v hodnotenom období pokračoval prednostným spracovaním kalamitnej hmoty: vetrová kalamita s objemom 404 m³, podkôrniková kalamita s objemom 694 m³. Iné zásahy v tejto časti neboli realizované. V máji 2017 bol v časti ochranného pásma vyznačený obnovný zásah v rozsahu 700 m³, s cieľom rozdiferencovať lesný porast a uvoľniť prirodzené zmladenie buka. Zároveň bolo cieľom tohto zásahu predísť významnejšiemu šíreniu podkôrnikovej kalamity.

V okolitých lesných porastoch mimo chráneného územia boli vykonávané predpísané obnovné a výchovné zásahy vyplývajúce z nového programu starostlivosti o lesy (vypracovaný a schválený na roky 2016-2025 pre lesný celok Dobroč), ako aj nevyhnutné asanačné opatrenia podľa aktuálneho stavu lesných porastov s výskytom podkôrnikovej, ale aj inej kalamity.

2. Odporúčania

Dve odporúčania stanovené v Rezolúcii číslo CM/ResDip(2012)11:

1. *Podporovať činnosti na zvyšovanie povedomia, hlavne:*

- *aktualizovať výstavu o NPR Dobročský prales v chate Pred Skalicou;*
- *v spolupráci s lesníckymi inštitúciami inštalovať informačný panel o NPR Dobročský prales v Lesníckom skanzene vo Vydrovskej doline neďaleko Čierneho Balogu*

V rámci plnenia úlohy prvého odseku tohto odporúčania bol inventár expozície v chate pred Skalicou aktuálne doplnený o chýbajúce publikácie a propagačné materiály vyhotovené v posledných rokoch v slovenskej a anglickej verzii: videofilm o NPR Dobročský prales na DVD nosiči a informačné letáky – skladačky. V objekte bola realizovaná bežná technická údržba. Okolie objektu je pravidelne udržiavané.

V rámci plnenia úlohy druhého odseku tohto odporúčania bola v Lesníckom skanzene vykonaná bežná technická údržba torza umeleckého diela „Dobročská jedľa“, ako aj v blízkosti nej inštalovaných dvoch informačných panelov. Uvedené panely informujú návštevníkov o najväčšej jedli bielej v pralese pomenovanej „Dobročská jedľa“ a poskytujú základné informácie aj o NPR Dobročský prales.

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky zabezpečovala podľa záujmu distribúciu najnovších informačných letákov o NPR Dobročský prales formátu A3 a videofilmu „Dobročský prales – Chrám prírody („Dobročský prales Primeval Forest, Nature Cathedral“), ktorý bol financovaný zo švajčiarskeho finančného mechanizmu – projekt *Rozvoj ochrany prírody a chránených území v slovenských Karpatoch*. Obidva materiály sú v slovenskej a anglickej verzii.

Základné informácie o NPR Dobročský prales sú k dispozícii návštevníkom Lesníckeho skanzenu v informačnom centre na začiatku „Chodníka lesného času“ a na zastávke pri torze Dobročskej jedle, ako aj na internetových stránkach dotknutých organizácií³. V lesníckom skanzene boli doplnené nasledovné informačné panely : „Stromy a alergény“ a „Hrable“. Aktuálny počet zastávok „Chodníka lesného času“ je 86.

Dňa 8.7.2017 bol v lesníckom skanzene organizovaný Deň stromu s návštevnosťou 15 000 osôb, pričom z významných osobností toto podujatie navštívila aj ministerka MPA RV Ing. Gabriela Matečná a vedúci služobného úradu MPA RV Ing. Jaroslav Regec.

Pri príležitosti blížiaceho sa Dňa Zeme sa pracovníci ŠOP SR, Správa CHKO BR Poľana podieľali dňa 21.4.2017 na organizovaní podujatí na Námestí SNP vo Zvolene a v lesníckom skanzene Vydrovská dolina v Čiernom Balogu. Pri oboch akciách bol prezentovaný Dobročský prales ako skvost slovenskej prírody. Deti sa mohli zapojiť do súťaže v kreslení s témou: „Moja predstava pralesa.“

Distribúciu informačných letákov o NPR Dobročský prales zabezpečuje OZ Čierny Balog Občianske združenie VYDRA, Lesy SR, š. p. a Riaditeľstvo ŠOP SR Banská Bystrica, ako aj Správa CHKO-BR Poľana.

2. Vykonávať ďalšie činnosti uvedené v Programe starostlivosti, predovšetkým výskum a monitoring.

Monitoring stavu územia nenaznačuje žiadne významné zmeny oproti minulému sledovanému obdobiu.

Monitoring počtu návštevníkov naznačuje vyrovnanosť.

Výskyt invázných druhov rastlín nebol v území zaznamenaný.

Výsledky výskumu výskytu húb s dôrazom na viaceré indikačné druhy pôvodných a nenarušených lesov (doc. Ing. Vladimír Kunca, PhD., Technická univerzita vo Zvolene, 2014) zatiaľ neboli uverejnené.

V sledovanom období Technická univerzita vo Zvolene, Katedra pestovania lesov Lesníckej fakulty (prof. Ing. Milan Saniga, DrSc.) uskutočňovala výskum „Štruktúrna diverzita, disturbančný režim a sukcesný vývoj vybraných bukových a zmiešaných pralesov a výskum zachovania tisu obyčajného (*Taxus baccata* L.) v bukových ekosystémoch Slovenska“. Výsledky výskumu zatiaľ neboli uverejnené. Predpoklad uverejnenia výsledkov je v roku 2019.

Údržba informačných objektov bola zabezpečená správcom územia (Lesy SR, š.p., Odštepny závod Čierny Balog) a Správou CHKO-BR Poľana.

³ <http://www.chkopolana.eu/news/narodna-prirodna-rezervacia-dobroccky-prales/>; [http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=2693](http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=2693;); <http://www.pralesy.sk/>; <http://www.ciernybalog.sk/dobroccky-prales.phtml?id3=83412>; <http://vydra.sk/>; <http://www.huculskamagistrala.sk/externe/klaster/home.nsf/page/0be66ae90b0a7bd4c1257baa002a74d9?OpenDocument>; http://www.enviromagazin.sk/enviro2013/enviro3/22_ste.pdf; <http://slovakia.travel/dobroccky-prales>; <http://horehronie.sk/sk/atracie/prirodne-zaujímavosti/dobroccky-prales/>; <http://www.muranskapanina.com/zaujímavosti-uzemia/priroda/npr-dobroccky-prales/>

3. Lokálny manažment

V zóne A (jadrová zóna) NPR Dobročský prales, ktorá predstavuje fragment zachovalého pôvodného ekosystému karpatského prírodného lesa, naďalej prebiehajú len prírodné procesy charakteristické pre klimaxové štádium lesa v danom prostredí.

Správca a obhospodarovateľ územia (Lesy Slovenskej republiky, š. p., Odštepny závod Čierny Balog) tu v hodnotenom období nevykonával, ani nevidoval žiadne úmyselné antropické zásahy. V A zóne žiadnu kalamitu neviduje, aj keď v poslednom čase pozoruje odumieranie smreka v dôsledku napadnutia podkôrnym hmyzom aj v nižších vekových triedach, čo však považuje za prirodzený vývoj.

Z pohľadu ekologickej stability tento stav potvrdzuje prirodzené procesy prebiehajúce v pralesovitých spoločenstvách a naďalej možno hodnotiť túto časť chráneného územia ako vysoko stabilnú a stav biotopov za priaznivý.

Manažmentové zásahy v zóne B (ochranné pásmo – hospodárskou činnosťou v minulosti pozmenené lesy) boli v hodnotenom období zamerané na prednostné spracovanie kalamitnej hmoty: vetrová kalamita s objemom 404 m³, podkôrníková kalamita s objemom 694 m³. Iné zásahy v tejto časti neboli realizované.

V okolitých lesných porastoch, mimo chráneného územia, boli vykonávané predpísané obnovné a výchovné zásahy vyplývajúce z nového Programu starostlivosti o lesy pre lesný celok Dobroč. Tento bol vypracovaný v spolupráci so Správou CHKO-BR Poľana a schválený na roky 2016-2025. Plánované lesohospodárske zásahy v zóne A (piaty stupeň ochrany) v plnej miere rešpektujú naďalej režim „bez zásahu“. V zóne B (štvrtý stupeň ochrany) boli navrhnuté opatrenia tak, aby v maximálne možnej miere redukovali vplyvy antropických činností z okolitých hospodárskych lesov do zóny A, zabezpečili nerušené fungovanie časti s klimaxovými štádiami ekosystémov, postupne zvyšovali ekologickú stabilitu lesných porastov (najmä v častiach s vyšším zastúpením stanovištne nepôvodného smreka obyčajného). Uvedené funkcie budú zabezpečené zmenou priestorovej štruktúry lesných porastov, postupnou úpravou drevinového zloženia v prospech stanovištne vhodných drevín, podporou prirodzeného zmladenia, ponechaním odumretej dendromasy, podporou listnatých drevín a jedle bielej. V častiach s priaznivou štruktúrou nebudú vykonávané žiadne zásahy. Takto navrhnuté hospodárenie umožní diferenciaciu porastov a vytvorí predpoklady na postupný návrat k fungovaniu prírodných procesov.

4. Hranice

Počas sledovaného obdobia nedošlo k zmenám hraníc územia s udeleným Európskym diplomom Rady Európy - NPR Dobročský prales.

5. Ďalšie informácie

NPR Dobročský prales navštívilo oficiálne 5 exkurzií s celkovým počtom 169 odborníkov a návštevníkov. Lesy SR, š. p., OZ Čierny Balog zabezpečili návštevu pre 3 skupiny s celkovým počtom 59 odborníkov. Katedra pestovania lesa Lesníckej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene nevykonala v sledovanom období žiadnu exkurziu. Správa CHKO Poľana samostatne zabezpečila 2 exkurzie a to pre 60 žiakov ZŠ Hrnčiarska, Zvolen a 50 osôb pracovníkov NP Dunaj-Ipoly.

Do ochranného pásma NPR Dobročský prales sprevádzalo občianske združenie VYDRA – vidiecka rozvojová aktivita 8 skupín (spolu 271 návštevníkov). Tvorili ich žiaci základných a stredných škôl. So sprievodom bolo tiež na exkurzii 131 individuálnych návštevníkov.

Okrem týchto exkurzií so sprievodcom k Dobročskému pralesu sa uskutočnila aj exkurzia pre účastníkov Vydrovského letného tábora v počte 30 detí a 3 dospelých. Exkurzia viedla po hranici pralesa a bola pre deti veľmi poučná, priniesla im nový pohľad na ochranu prírody, vývoj lesa a porovnanie histórie ľudstva so životom stromov (zachovalé stavby: pyramídy, hrady, panelákya pod.)

Najvyššia návštevnosť územia bola v mesiacoch máj až august 2017. V dňoch 6. až 8. júna 2017 navštívil Slovensko a konkrétne aj NPR Dobročský prales expert Rady Európy Robert Brunner. Účastníkmi hodnotiacej misie nezávislého experta Rady Európy boli zástupcovia Ministerstva životného prostredia SR, Štátnej ochrany prírody SR, Lesov Slovenskej republiky, štátneho podniku – Odštepného závodu Čierny Balog, vedeckých a výskumných inštitúcií, ako aj predstavitelia samosprávy a mimovládnych organizácií Vydra a Prales. *„Spolupráca medzi ochranou prírody, lesníkmi, samosprávou, vedcami a mimovládnymi organizáciami je vynikajúca a mala by byť príkladom pre ďalšie oblasti Slovenska. Taktiež napomôže dosiahnutiu výsledkov v ochrane prírody nielen v Dobročskom pralese, ale i v celom regióne,“* zdôraznil expert Rady EÚ Robert Brunner. Hodnotiaca misia pozostávala z informatívneho stretnutia v sídle Správy Chránenej krajinskej oblasti BR Poľana a diskusie so zástupcami vedeckej sféry na pôde Technickej univerzity Zvolen, a predovšetkým návštevy samotného Dobročského a Badínskeho pralesa, ktorý predstavuje iný typ pralesa nachádza sa v územnej pôsobnosti CHKO BR Poľana. Pripomienky a závery z hodnotiacej misie boli zhrnuté v správe, ktorá je prílohou tohto dokumentu. *„Report on the spot expert appraisal of the Dobročský prales National Nature Reserve (Slovak republic)“*

Informácie o hodnotiacej misii boli uverejnené v niektorých médiách a na webových stránkach:

<http://www.dobrenoviny.sk/c/102533/expert-zisti-plnenie-kriterii-europskeho-diplomu-pre-dobrotsky-prales>

<https://naszvolen.sme.sk/c/20551604/expert-prisiel-skumat-dobrotsky-prales-pozrite-sa-s-nami-don.html>

<http://www.enviroportal.sk/clanok/expert-zistuje-plnenie-kriterii-europskeho-diplomu-udeleného-dobrocksému-pralesu> Tento odkaz na webovú stránku nefunguje

<http://www.minzp.sk/tlacovy-servis/tlacove-spravy/tlacove-spravy-2017/tlacove-spravy-jun-2017/dobrotsky-prales-obhajil-prestizne-ocenenie-europsky-diplom.html>

V hodnotenom období boli nakrútené a odvysielané dve relácie RTVS.

Rozhlasová relácia:

Rtvs,regina,Zvony nad krajinou, 23.10.2016: <https://www.rtv.s.sk/radio/archiv/1709/544659>

Televízna relácia:

Rtvs 1, Generácia, apríl 2017: <http://www.rtv.s.sk/televizia/archiv/11736/123914>

V hodnotenom období OZ VYDRA realizovalo dotlač informačno-propagačných

Publikované vedecké práce:

V sledovanom období neboli publikované žiadne vedecké práce týkajúce sa NPR Dobročský prales.

1. Vplyv udelenia Európskeho diplomu na chránené územie

Plnením stanovených podmienok a odporúčaní uvedených v rezolúciách o udelení Európskeho diplomu NPR Dobročský prales konštatujeme pozitívny vplyv na chránené územie. Potvrzuje to dlhodobý záujem vedecko-výskumných, vzdelávacích inštitúcií nielen zo Slovenskej republiky, ale aj zo zahraničia o toto územie. Významný je aj podiel študentov, najmä vysokých škôl, ktorí majú záujem vykonávať v tomto území diplomové, bakalárske, alebo dizertačné práce, aj keď nie vždy je to žiaduce a ŠOP SR, Správa CHKO BR Poľana tieto aktivity racionálne reguluje.

Vplyv je viditeľný vďaka implemetácii už vyššie spomenutého projektu švajčiarsko-slovenskej spolupráce. V rámci neho bol vybudovaný nový Náučný chodník „K Dobročskému pralesu“. Objekty nového náučného chodníka sú vo výbornom technickom stave. Obsah náučných panelov (história územia, geológia, flóra, fauna, ochranné pásmo NPR Dobročský prales) je na vysokej odbornej úrovni a pritom zrozumiteľný i širokej verejnosti.

Udelenie Európskeho diplomu zvyšuje zodpovednosť správcu a obhospodarovateľa územia pri realizácii navrhnutých opatrení pri obhospodarovaní lesných porastov v ochrannom pásme NPR Dobročský prales (zóna B), ktoré vyplývajú z Programu starostlivosti pre chránené územie. Zvýšená zodpovednosť a konzervatívny prístup k hospodáreniu v ochrannom pásme sa prejavuje v súčasnosti v častiach ochranného pásma s výrazným podielom smreka v prílišnej nivelizácii lesných porastov v začiatku obnovy čo zvyšuje riziko dramatickejšieho rozpadu týchto častí ochranného pásma vplyvom biotických ako aj abiotických činiteľov.

Prílohy:

1. Foto z aktivít v NPR Dobročský prales (návšteva experta Rady Európy Roberta Brunnera, exkurzie v NPR Dobročský prales)
2. Podklady k návšteve Roberta Brunnera
3. Zoznam zúčastnených – návšteva Roberta Brunnera

Zvolen, november 2017

Vypracoval: Ing. Pavol Kostúr, ŠOP SR, Správa CHKO-BR
Poľana